

ARGUS

JAARGANG 20 NUMMER 3 OKTOBER 1995

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

IN DIT NUMMER
De **10e** Game Fair
Rapport over het
**'NEE, YENZIJ...
-PRINCIPE**
'Jachtvrije'
**NATUURGEBIEDEN
NIET ALTIJD
ZONDER JACHT**

ISSN 0166-5073 Argus is het kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, Amsteldijk-Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de SKF-Nieuwsbrief. Indien u de Stichting Kritisch Faunabeheer testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie Roelof de Beer, Ton Ebben, Pauline de Jong, Peter Kee, en Piet de Jong

Redactieadres Piet de Jong, Westerstraat 107-1, 1015 LX Amsterdam, Telefoon en telefax (020) 626 15 97

Fotoredactie Pieter Elbers, Fons Bergerstraat 8 5913 SJ Venlo, Telefoon (077) 351 80 37

Vormgeving (studio RB) Rob Busser

Druk Peleron, Gendt

Donateursadministratie Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling De Stichting Kritisch Faunabeheer is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer. De Stichting Kritisch Faunabeheer tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het kenbaar maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur L.v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, G.A. Ellenbroek, A. Hertsensberg, A.P. de Jong, P.M. de Jong, H.H. Niesen, H. Pluijmakers, J. Poeder, R. Stockmann.

Adviseurs A.J. Cnoop Koopmans, G. Udo

Secretariaat SKF Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk-Noord 135 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98

Penningmeester Mw. H. Boeve-Bant, Postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland, Telefoon (0294) 25 13 19

Regiogroep Limburg Postbus 27, 6114 ZG Susteren, Telefoon (046) 449 28 48

Knipselkrant Zes keer per jaar verschijnt de SKF-knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeheer. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 0116072 t.n.v. donateursadministratie SKF te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: SKF-knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

3 Harm Niesen: naar een verantwoord... Het versluisende 'predatorcontrole' als vorm van natuur- en wildbeheer blijft het stokpaardje van jagers om hun hobby een respectabel aanzien te geven.

4game??? fair??? De 10e Game-Fair was weer een waar 'feest' voor de liefhebber. Kritisch Faunabeheer was aanwezig om namens de slachtoffers van de jagers de feestvreugde wat te temperen en de commercie in kaart te brengen.

6 Jeen Poeder: het 'nee, tenzij... - principe Een doorsnede uit het rapport van de Dierenbescherming, aangeboden aan het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, dat de juridische vormgeving van het principe behandelt.

8 A.J. Cnoop Koopmans: commentaar Enige kritische kanttekeningen bij de inhoud van het bovenstaande rapport.

12'jachtvrije' natuurgebieden Hoewel er op papier in talloze natuurgebieden geen jacht wordt toegestaan blijkt de praktijk vaak anders. Soms lijkt het of ontheffingen eerder regel dan uitzondering zijn. Kritisch Faunabeheer somt en roept op ...

16 A.J. Cnoop Koopmans: zelfregulatie in het nationaal park veluwezoom Langzaam lijkt Natuurmonumenten bij haar terreinbeheer naar zelfregulatie te willen streven. Komt het dan toch nog goed met de natuurgebieden?

18 Jan Bouterse: 'sustainable use of wildlife' Duurzame wildbenutting in Afrika. De oprichting van nationale parken is geen garantie dat de fauna ter plekke ook beschermd wordt.

20 Weidmansbijl: rimmert zoals rimmert denkt dat rimmert is

FOTO OMSLAG

Nationaal park de 'Meinweg' (foto: Pieter Eibers).
Zie ook pagina 10 t/m 14.

DANK

Namens Stichting Kritisch Faunabeheer wil ik iedereen danken die aan mijn oproep in de vorige Argus gehoor heeft gegeven. Met het extra geld, dat u heeft bijgedragen, kunnen we onze campagne voor een betere Flora- en faunawet blijven volhouden.

Antoinette Hertsensberg

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABEHEER...

De modale jager jaagt, zoals hij dat altijd gewend is geweest. Jagen betekent in zijn geval zoveel als mogelijk met het geweer op pad in de vrije natuur, al of niet met gelijkgestemde zielen. Schieten op alles dat van oudsher onder het begrip 'wild' valt. Hazen, konijnen, eenden, ganzen, snippen en duiven omdat ze zo goed te eten zijn. Kraaien, meeuwen, bunzingen, hermelijnen en vossen die ze toevallig tegen het lijf lopen tekenen daarmee hun eigen doodvonnis. Dat zijn schadelijke rovers, iedere kans om die te bestrijden dient aangegrepen te worden. Als het de tijd niet is voor de favoriete eetbare soorten, worden er zelfs speciale razzia's voor deze soorten gehouden. En de elite mag zich ook nog vermaken met de jacht op groot wild, herten, reeën en zwijnen. Wat zegt u? Deze voorstelling van zaken doet geen recht aan de deskundigheid waarmee de jager de zware taak van Onbezoldigd Rijks Wildbeheerder uitoefent? De werkelijkheid is ingewikkelder? Was het maar waar.

Eendesoorten worden door jagers niet toevallig in slechts een zeer summier en niet wetenschappelijk verantwoord aantal soorten ingedeeld; 'volle' en 'halve' eenden, een enkeling weet ook nog 'blauwe' te onderscheiden. U zult tegenwerpen, dat ze volgens de Wet toch gehouden zijn, voor het schieten met het ongewapend oog onderscheid te kunnen maken tussen zomer- en wintertalingen, tussen wilde- en krakeenden. Grapje zeker, deze namen roepen hoogstens een vage bekendheid met de soorten op. In het slechte ochtendlicht zijn alle soorten ganzen 'grauw' en dus schietrijp. Alles wat groot en zwart is heet 'kraai', een toevallig passerende zwarte specht heeft gewoon pech gehad en zou anders toch maar opgevreten zijn door één van de ontelbare haviken en dat roeken nu beschermd zijn, is een stomme vergissing van de overheid, ze zijn

net zo hinderlijk als andere kraaien. Tenslotte laat de burgemeester zélf de nesten in het voorjaar uit de bomen verwijderen. Dat er verschillende soorten snippen bestaan komt niet bij ons op. Gelukkig dus maar, dat er in de praktijk geen deskundige controlerende overheidsdienaren zijn, die de vinger op de gevoelige plek kunnen leggen. Nu winden alleen een paar halfzachte natuurbeschermers zich er over op en dat zijn we zo langzamerhand wel gewend.

Tot zover de korte schets van de natuurbeleving van de goedwillende jager. Velen overtreden welbewust de toch al zo ruime wettelijke regels op veel grotere schaal. Nog steeds worden de roofvogels in ons land structureel bestreden, dat kan onmogelijk als een enkel incident worden afgedaan. Jagers pleiten openlijk voor 'predator-controle'. Weer zo'n vorm van versluisend taalgebruik, waar de jagerswereld zo gek op is. 'Predatorcontrole', het betekent terugkeer naar de goede oude tijd, toen alle predatoren, zoogdieren en vogels, nog gewoon schadelijk wild waren en waar mogelijk bestreden dienden te worden. De wet mag dan in de tussentijd veranderd zijn, in de gedachtenwereld van de jagers is niets veranderd. Nooit zullen zij zich kunnen en willen neerleggen bij wettelijke voorschriften, waarbij hun kostbare jachtwild de kans loopt door anderen dan zichzelf te worden opgevreten. Altijd zullen zij er naar blijven streven, hun jachtgebied optimaal in te richten voor hun favoriete soorten. In hun termen heet dat 'natuur- en wildbeheer' en vanuit die redenering meent men recht te hebben op een volledige acceptatie door andere organisaties als collega-natuurbeschermers. Het is onvoorstelbaar, dat ze dat af en toe nog lukt ook. Voor de duidelijkheid zou het zeer te wensen zijn, dat de jagersvereniging door adviesvragende overheidsorganen neergezet wordt op de plaats waar zij

thuishoort. In de categorie van de natuurverbruikende recreanten, samen met bijvoorbeeld motorcrossers.

Voor wie toch nog twijfels had over de capaciteiten van de jager als natuurbeheerder, moet de afgelopen zomer toch de gewenste duidelijkheid gebracht hebben. Bij monde van haar voorlichter Lulof, waarvan mag worden verwacht dat hij beter op de hoogte is dan de gemiddelde jager, werd een bonte verscheidenheid van onzin aan het Nederlandse volk aangeboden. Nadat eerder al het aantal in ons land verblijvende houtsnippen zonder blikken of blozen tienmaal zo hoog werd ingeschat als in werkelijkheid het geval is, werd dat herhaald voor het aantal water-snippen. Vanzelfsprekend om aan te tonen, dat de jacht erop geen schade doet aan de populatie en gemakshalve voorbijgaand aan het feit, dat iedereen die louter voor zijn plezier op dergelijke vogels schiet, door een normaal denkend mens wel eens als een misdadige idioot zou kunnen worden beschouwd. Dat daarbij ook nog werd verkondigd dat de zeer bedreigde poelsnip door de jagers gemakkelijk op tijd herkend kan worden omdat hij aanmerkelijk kleiner (!) is dan de watersnip, zou een fout van een journalist zijn. Je vraagt je af, wat de voorlichter dan wel gezegd heeft. Dat het volstrekt onmogelijk is voor iedere jager om in het veld onderscheid te maken tussen watersnip en de maar iets grotere poelsnip? Dat moet wel een erg slechte journalist geweest zijn. Maar de kroon spande toch wel de oproep van de jagersvereniging aan haar leden, om enige terughoudendheid te betrachten bij het schieten van eenden tijdens de afgelopen warme zomer. Niet om botulismeverbreiding tegen te gaan, omdat ze in de rui zijn of nog jongen hebben, maar omdat de hitte de conditie van de eenden zou hebben aangetast. Hoe hebben ze dat in vredesnaam vastgesteld? Smaken ze dan minder lekker? Of vliegen ze niet hard genoeg voor een sportief schot? Natuurbeschermers... .

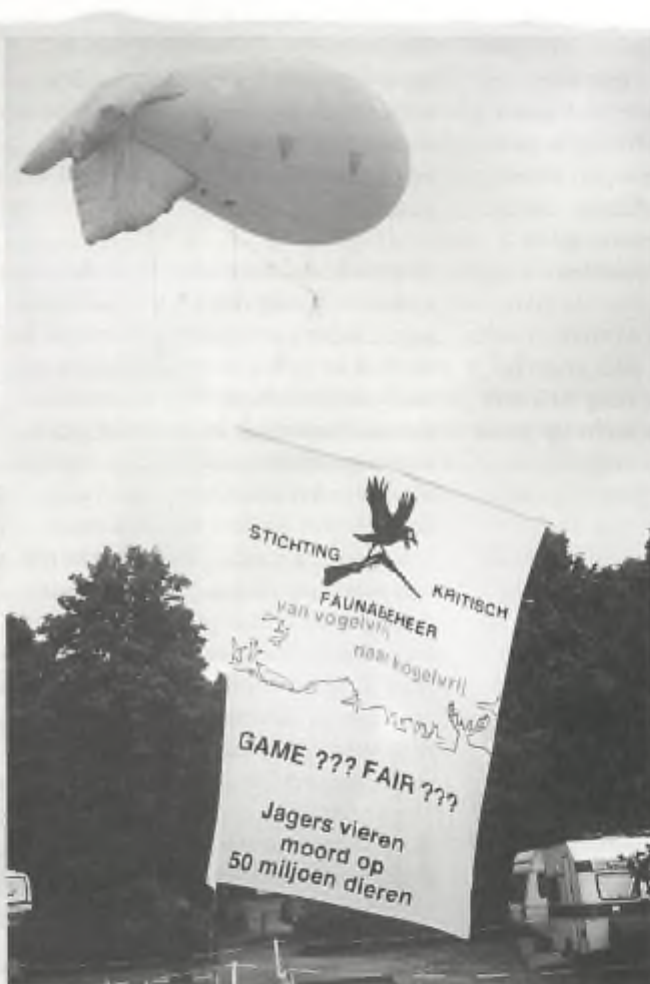
Harm Niesen

GAME? FAIR?

Eens per twee jaar worden jagers, royaal gesponsord door onder andere Rover Nederland bv (what's in a name), Jachtfonds en VSB Fonds, bijeengedreven voor een spetterend jagersfeest.

De Game-Fairs worden bij voorkeur iedere keer op een andere locatie gehouden. Want naast het jagersvolkje moeten ook gewone burgers spelenderwijs worden betrokken bij jagersspelletjes. Locaties met een dichtbevolkt achterland hebben daarom de voorkeur. Verder moet het terrein geschikt zijn voor alle soorten jachthondenwedstrijden, paardensport, fretraces en kleidruiven schieten. Er moeten waterpartijen aanwezig zijn voor sportvisdemonstraties en de terreineigenaar dient ermee akkoord te gaan dat na drie dagen uitbundig natuurbeheer zijn terrein tot gort getrapt is. Deze keer was Natuurpark Berg en Bos van de gemeente Apeldoorn uitverkoren. Het voldeed weliswaar

'Elk speelgoedbeest vertegenwoordigt 100.000 jacht-slachtoffers' (foto: Rob Busser).

De Zeppelin aan de ingang van de Game-Fair werd dag en nacht bewaakt (foto: René Absil).

'Alferink, secretaris KNVJ (links) en directeur generaal De Leeuw' (foto: Rob Busser).

niet aan alle gestelde eisen, maar daar stond tegenover dat de bekende trekpleister Apenheul in hetzelfde park zetelt. Een gecombineerd toegangskaartje is snel gekocht en dat brengt geld in het laatje. Deze 10e Game-Fair, het tweede lustrum, heeft als thema meegereggen: Game-Fair 'Natuurlijk een feest'. Leuk feestje. Twintig jaar jagen. Twee en een half miljoen doodgeschoten dieren per jaar. Dat zijn 50 miljoen jachtslachtoffers, alle aangeschoten dieren nog niet eens meegerekend.

Ook dit jaar was Stichting Kritisch Faunabeheer paraat om te protesteren tegen deze jachtkermis, waarbij het misbruiken van de fauna verheven wordt tot een absolute 'must' bij het buitenleven. De ingang van Natuurpark Berg en Bos diende als decor voor een enorme landkaart van Nederland met daarop 500 pluchen speelgoedbeesten. Voor sommige jagers vergde het enig rekenwerk maar elk beestje vertegenwoordigde 100.000 doodgeschoten jachtslachtoffers. Ook de enorme zeppelin aan de ingang van het park met de tekst: 'Game ??? Fair ??? Jagers vieren moord op 50 miljoen dieren' besteld door Kritisch Faunabeheer droeg niet echt bij aan een glorieuze intocht van de jagende feestvierders. Lacherig en een beetje besmuikt trachtten ze zich snel door de algemene toegangspoort te wringen, iedereen wantrouwend die zich niet in groen gehuld had. Dat gold niet voor directeur generaal ir. J.F. de Leeuw van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, die zich had laten strikken om de Game Fair te komen openen. Bij de entree ontsnapte hij aan de aandacht van KNJV secretaris Alferink om vervolgens de aanklacht tegen de jacht van Kritisch Faunabeheer, in 500 pluchen vosjes, konijntjes, reetjes en haasjes beeldend tot uitdrukking gebracht, te aanschouwen.

Om het publiek te laten zien dat jagers niet alleen belangstelling hebben voor het schieten op in het wild levende dieren maar het ook nuttig vinden andere belangstellende diergebruikers in het

jagerskamp te lokken, werden er demonstraties gegeven van fretraces, jacht met roofvogels, het drijven van schapen, slipjacht met een meute en talloze (jacht)hondenwedstrijden. Allerhande jachtorganisaties en handelaren in jachtmiddelen, jachtreizen en 'outdoor'kleding waren weer present. Men kon zich desgewenst in één dag alle attributen laten aanmeten die een buitenman of -vrouw van iemand maakt. Men kon er jachtkunst en jacht-antiek kopen, kortom vanaf het ontbijtservies met jachtafbeelding tot en met de avondborrel in glas met jachtdecor, men hoeft het allemaal niet te missen. Nu is er niets mis met het buitenleven. En wanneer het trendy is dat buitenleven te presenteren op garden fairs, die tienduizenden bezoekers trekken, is daar ook niets mis mee. Het gaat pas fout wanneer een kleine groep jachtfanaten onder het mom van natuurbeheer, 'dier-vriendelijke' topsporten, exclusieve kleding en dito cultuur, ongehinderd jaarlijks ruim 2,5 miljoen dieren kunnen doodschieten. Overheden die ruimte (grond) beschikbaar stellen en sponsors die hun naam verbinden aan dit jagersfeestijn zijn moreel mede schuldig aan de instandhouding van de plezierjacht.

Hiernaast volgen nog enkele gegevens over het aantal aanwezige organisaties die zich op de jachtmarkt presenteerden.

'De honden voor de slipjacht worden aangevoerd in een veewagen' (foto: Rob Busser).

Sportjachtorganisaties, jacht cursus, jachttopzichers	6
Jachtreizen	6
Preparateurs	3
Wild eten	2
Jachttuistrusting, inrichting jachtveld	13
Jachthonden organisaties	7
Jachtvogels (valkerij)	3
Wildbeschermingsorganisaties met jagers in bestuur	7
Sportvisserij	7
Kievitseieren raaporganisaties	1
Totaal jacht en andere vormen van jachtbelangen	55
Handel voor schietsport, outdoor kleding etc.	16
Kijkers, foto-apparaatuur	9
Jachthoornblazers	3
Ruiterij, paardensport	6
Commercie inzake honden	2
Organisaties omtrent kleinvee	3
Groenverzorging	4
Natuurbeschermingsorganisaties samenwerkend met jagers	2
Jachtkunst	11
Commercie algemeen	15
Totaal Game Fair entourage en camouflage	71

Ko Nijn

**Op 6 juni jl. heeft de
Dierenbescherming het
rapport getiteld 'De
juridische vormgeving van**

'HET NEE, TENZIJ. ..-PRINCIPE'

een nee, tenzij-principe voor *Jeen Poeder*

de jacht in het wetsvoorstel

Flora- en faunawet'

aanboden aan het

ministerie van Landbouw,

Natuurbeheer en Visserij.

INLEIDING

Het rapport is opgesteld door mw. mr N. Teesing, onderzoeker bij het Centrum voor Milieurecht van de Universiteit van Amsterdam, met medewerking van mr R.J.J. van Acht, prof. mr N.S. J. Koeman en mr R. Uylenburg. Zij werden bijgestaan door een begeleidingscommissie bestaande uit de volgende personen:

- - Drs E. Knegtering, bestuurslid van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee,
- - Drs Ch.M. van Schaik, hoofd Externe Zaken bij Natuurmonumenten,
- - Dr H.P. Gallacher, directeur van de Noord Hollandse Milieufederatie,
- - Prof. mr J.H.Jans, hoogleraar Europees Recht van de vakgroep Europese Integratie van de Universiteit van Amsterdam,
- - Mw prof. mr I. van der Vlies, hoogleraar Bestuursrecht van de vakgroep Bestuursrecht van de Universiteit van Amsterdam,
- - Dr D.W. van Liere, beleidsmedewerker bij de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren.
- - Mw mr Y. Kleekamp, juridisch medewerker bij de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren,
- - Drs E. Wanders, hoofd bescherming bij de Vogelbescherming Nederland
- J. Poeder, voorzitter van Stichting Kritisch Faunabeheer.

Hoewel genoemde personen zich niet expliciet namens hun organisatie hebben uitgesproken, valt aan te nemen dat deze organisaties in principe achter de voorstellen van het rapport staan. Initiatiefnemer Dierenbescherming steunt de inhoud van het rapport in elk geval van harte, gezien haar persbericht en de imposante toespraak van haar secretaris drs Ton Dekker bij de presentatie van het rapport. Ook Stichting Kritisch Faunabeheer staat, afgezien van enkele kanttekeningen, geheel achter het rapport.

Uit de titel van het rapport blijkt al dat het niet een zo groot mogelijk aantal voorstellen betreft voor de noodzakelijke correctie van de Flora- en faunawet. Daarover hebben diverse natuurbeschermingsorganisaties al eerder uitvoerig hun licht laten schijnen. Het rapport behandelt slechts vier hoofdpunten:

- 1 De erkenning van de intrinsieke (ook wel 'eigen') waarde van het individuele dier.
- 2 Hoe kan het 'nee, tenzij-principe' in de Flora- en faunawet het beste vorm krijgen?
- 3 Hoe wordt de uitoefening van het jachtrecht geregeld?

Jagers (foto: Pieter Eibers).

- 4 Hoe moet de afwikkeling van schade (door dieren) worden geregeld?

Over elk van deze punten kunnen we uit het rapport iets toelichten.

De intrinsieke waarde

Teneinde een betere waarborg te bieden dat de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier bij ieder besluit als uitgangspunt wordt gehanteerd, stelt het rapport voor dit beginsel op te nemen in de wet, zodra het voldoende geconcretiseerd kan worden. Tot die tijd is het in ieder geval wenselijk dit beginsel op te nemen in de considerans en het uit te werken in de Memorie van Toelichting.

Het 'nee, tenzij-principe'

Het 'nee, tenzij-principe' met betrekking tot de jacht houdt in dat het doden (of het bemachtigen om te doden) van in het wild levende dieren is verboden, tenzij aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden zijn een aantoon-

bare noodzaak tot de bescherming van een zwaarwegend ander belang, deze bescherming moet niet op een andere manier kunnen worden bereikt en het doden mag het voortbestaan van de populatie niet in gevaar brengen. Onder de zwaarwegende andere belangen worden achtereenvolgens genoemd de volks-

Het rapport adviseert de instelling van Provinciale Faunabeheercommissies. Na een desbetreffend besluit van zo'n commissie ontstaat pas het jachtrecht. Dit vloeit voort uit de zorgvuldige afwegingen die gemaakt moeten worden, gelet op de erkenning van de intrinsieke waarde van het individuele dier.

apart Faunafonds. Uit dit fonds zal behalve het geven van vergoedingen ook een bijdrage mogelijk moeten zijn voor de ontwikkeling van preventieve maatregelen, onderzoek en voorlichting.

CONCLUSIES VAN HET RAPPORT

Op grond van een uitvoerig juridisch-historisch onderzoek komt het rapport tot de volgende conclusies. De onderzochte internationale regelingen bieden geen belemmering voor het opnemen van een strenger regime voor de jacht in het wetsvoorstel Flora- en faunawet. Voor de uitwerking van het 'nee, tenzij-principe' voor de jacht, zoals voorgesteld, bestaat internationaalrechtelijk geen bezwaar, mits aan de voorwaarden van de artikelen 30-36 van het EG-verdrag wordt voldaan. De jachtregeling in het wetsvoorstel Flora- en faunawet is voor het grootste deel gelijk aan de regeling in de huidige jachtwet. Om het wetsvoorstel in overeenstemming te brengen met het voorgestelde 'nee, tenzij-principe' zullen de volgende ingrijpende wijzigingen noodzakelijk zijn. De opheffing van de aansprakelijkheid van de jachthouder op grond van artikel 35, de opheffing van de verhuur van jachtrechten door de jachthouder aan derden en de beoordeling van de uitoefening van de jacht door een overheidsorgaan. Het artikel met uitzonderingen voor de grondgebruiker dient te vervallen en in het artikel met betrekking tot de beperking van de stand van de wilde of verwilderde dieren zullen alle criteria van het 'nee, tenzij-principe' moeten worden opgenomen, zodat de ministeriële bevoegdheid wordt aangescherpt. Tenslotte dienen de vrijstellings- en ontheffingsmogelijkheden ten behoeve van de jacht te vervallen.

Uitgaande van de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier, is het wenselijk dat het huidige onderscheid tussen wild en niet-wild komt te vervallen. De soorten die nu op de lijst voorkomen zijn niet in alle gevallen de soorten waarvan is te verwachten dat ze schade zullen ver-

gezondheid, openbare veiligheid en veiligheid van (lucht)verkeer, voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, visserij en wateren en de bescherming van flora en fauna, mits zwaarder wegend dan het belang dat met het principe wordt gediend.

Uitoefening van jachtrecht

De beoordeling of aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan zal door een overheidsorgaan worden getoetst, dus niet door de jagers zelf.

Beroepvisserij (foto: Ministerie van LNV)

Schaderegeling

Aangezien de situatie, voortvloeiende uit het 'nee, tenzij-principe' aan de overheid wordt opgedragen en niet aan jagers wordt overgelaten, zal ook de verantwoordelijkheid voor de eventuele schade bij de overheid komen te liggen. Hieruit vloeit voort dat er een overheidsfonds moet komen, te weten een

oorzaken. Ten behoeve van de uitvoerbaarheid van een nieuwe jachtregeling wordt voorgesteld een nieuwe lijst vast te stellen, waarop dieren staan die bejaagbaar zijn indien in het concrete geval is aangetoond dat deze aanzienlijke schade aan de in het voorgestelde 'nee-tenzij-principe' genoemde belangen aanrichten en de jacht op deze diersoorten effectief is. De opname van het beginsel in de wet biedt de meeste zekerheid voor de afdwingbaarheid van het beginsel. Daarvoor is echter vereist dat het beginsel wordt geconcretiseerd. Zolang daarvan geen sprake is, zal opname in de wet niet mogelijk zijn. De auteur van het rapport concludeert op basis van het voorgaande dat voor het verankeren van het 'nee, tenzij-principe' dit beginsel moet worden opgenomen in de considerans van de wet en in de Memorie van Toelichting.

In het voorstel voor de Flora- en faunawet zijn verschillende financiële prikkels opgenomen, die de jachthouder ertoe aanzetten meer jacht uit te oefenen (o.a. de jachthouder zal zoveel jagen om te voorkomen dat hij aansprakelijk kan worden gesteld voor wildschade). Deze financiële prikkels zijn niet verenigbaar met het voorgestelde principe voor de jacht, aangezien er geen nadruk ligt op het maken van een afweging van de noodzaak van de uitoefening van de jacht en de

natuurbeschermingsbelangen. De impuls om te jagen vloeit mede voort uit de dreiging te moeten betalen voor schade. Bij de invoering van het 'nee, tenzij-principe' voor de jacht in het wetsvoorstel Flora- en faunawet komt de besluitvorming over de uitoefening van de jacht toe aan de overheid. In het geval aan de bescherming van natuurwaarden prioriteit wordt gegeven boven het bestrijden van schade aan bijvoorbeeld landbouw, zal de overheid voorzieningen moeten bieden ter vergoeding van de geleden schade. Uit de bron waaruit de vergoedingen kunnen worden verkregen zal behalve het geven van vergoedingen ook een bijdrage mogelijk moeten zijn voor de ontwikkeling van preventieve maatregelen, onderzoek en voorlichting.

BEOORDELING

Hoewel er een begeleidingscommissie was samengesteld uit leden van diverse natuurbeschermingsorganisaties, blijft het rapport toch geheel voor rekening van het Centrum voor Milieurecht. Misschien zouden sommige organisaties na lezing een wat scherpe stellingname gezien willen hebben. Evenwel moet niet vergeten worden dat het in dit rapport in feite slechts gaat om één aspect, namelijk de juridische vormgeving van het 'nee, tenzij-principe'.

Jachttrofee (foto: archief SKF).

Ik heb het rapport met de grootste waardering gelezen. Naar mijn mening geeft het de hoofdzaken goed weer, zijn de verbanden duidelijk en zijn de conclusies verantwoord. Op enkele punten zou ik wel enige aanvullende suggesties willen doen. Als één der voorwaarden wordt het in gevaar komen van het voortbestaan van de populatie genoemd. Ik vind dat deze voorwaarde beter past onder het belang van bescherming van flora en fauna. Tevens vraag ik mij af of het belang van het leefmilieu (lucht, water, bodem) ook niet expliciet genoemd moet worden in het rijtje van volksgezondheid etc.. De voorkoming van schade aan de visserij zou eigenlijk beroepsvisserij moeten zijn en de schade aan wateren kan volgens mij beter worden opgenomen als leefmilieu (zie boven).

Deze punten doen uiteraard geen afbreuk aan de gedegen en constructieve rapportage. Ik hoop dat op basis van het rapport de aanpassing van het ingediende wetsontwerp voor de nieuwe Flora- en faunawet alsnog tot stand komt.

Het rapport kunt u aanvragen bij het Landelijk Bureau van de Dierenbescherming (070) 342 34 71.

COMMENTAAR OP RAPPORT

Met bovenstaande lovende woorden van onze voorzitter over de inhoud van het rapport kan ik mij geheel verenigen, maar ik heb enkele kanttekeningen.

- 1 Zo is het jammer dat de Dierenbescherming er geen gezamenlijk project van de natuur- en dierenbeschermers van heeft gemaakt. Een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van andere organisaties is aardig, maar beter zou geweest zijn al deze organisaties samen te laten optreden.
- 2 Ook als de Dierenbescherming als enige organisator optreedt had men na het uitbrengen van het rapport dit aan bevriende natuurbeschermingsorganisaties kunnen voorleggen met het verzoek de inhoud te steunen. Dan had het rapport namens allen aan de minister en kamerleden kunnen worden aangeboden. Zo'n gezamenlijke vuist zou voor politiek en parlement overtuigender zijn geweest dan wat nu is geschied; presentatie namens één vereniging.
- 3 Op pagina 43 staat een klein foutje; ook in het ontwerp Flora- en faunawet blijven reeën bejaagbaar, maar korhoenders worden niet meer tot het wild gerekend.
- 4 Hoewel het rapport prima uitgangspunten heeft en goede voorstellen doet, schiet het te kort als het gaat om de realisatie daarvan binnen het lopende wetgevingsproces. Men stelt voor de fundamentele uitgangspunten ('nee, tenzij-principe', intrinsieke waarde van het dier) niet in de wet op te nemen, maar in de Memorie van Toelichting of in de considerans. Beide suggesties zijn slagen in de lucht en zonder staatsrechtelijke betekenis. De Memorie van Toelichting is immers allang bij het parlement ingediend en daar kan niet meer in veranderd worden. Wat met de considerans wordt bedoeld is niet duidelijk. Wellicht bedoeld men de gebruikelijke plechtige aanhef van elk wetsvoorstel ('Wij

Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden ...'), waarin in dit geval de overweging is opgenomen 'dat het wenselijk is de verspreide wettelijke regels inzake de bescherming van in het wild levende plant- en diersoorten in één wet onder te brengen, dit vooral teneinde een betere afstemming tussen die regels te bewerkstelligen, alsook in verband met de uitvoering van internationale verplichtingen ... inzake de bescherming van die soorten'. In plaats van 'soorten' zou er dan moeten staan soorten en individuen of dieren. Maar ook de considerans kan niet meer veranderd worden en het is praten achteraf. En zelfs als deze wel veranderd was zou dat zonder wijziging van de eigenlijke wetstekst weinig of geen betekenis hebben.

Misschien bedoelt men artikel 1 van het ontwerp, waarin de definities worden gegeven, maar ook dat helpt ons niet verder. Op deze manier baart de berg een muis en gaat het rapport als een nachtkars uit.

- 5 Ik heb twee andere suggesties; of de minister neemt het hele ontwerp terug en komt met een nieuw, dat meer in overeenstemming is met het rapport en met de wensen van de kamermeerderheid (gezien het Voorlopig Verslag), óf de kamer vraagt de minister het ontwerp fundamenteel te wijzigen en er de voorstellen van het rapport in te verwerken met name het 'nee, tenzij-principe', de intrinsieke waarde van elk dier, de afschaffing van het verschil wild en niet-wild, geen benutting van de wilde fauna en geen oogst- of plezierjacht meer, geen open jachttijden meer maar alleen ingrijpen bij ernstige schade en zulks ter beoordeling van provinciale faunabeheerorganen. Daarmee zouden we een eind in de goede richting gaan.

A.J. Cnoop Koopmans

Ree (foto: Theo Jacops).

Hoewel er een groot aantal natuurgebieden bestaat waarin jacht in principe niet is toegestaan, bevinden argeloze bezoekers zich regelmatig in de vuurlinie, die ze juist daar niet verwachten. De redactie van Argus legt uit waarom en waar dit toch kan gebeuren en roept u op ook uw waarnemingen te melden.

JACHTVRIJE NATUUR- GEBIEDEN

UITGANGSPUNTEN

Voormalig staatssecretaris Gabor heeft in juni 1994 een brief rondgestuurd waarin de jacht in natuurgebieden wordt geregeld. De behandeling in de Tweede Kamer van de nota Jacht en Wildbeheer gaf aanleiding tot bijstelling van het beleid, aldus Gabor.

Als uitgangspunt wordt gesteld dat uitoefening van de jacht in beginsel niet plaats dient te vinden in natuurgebieden. Hiervoor is slechts bij uitzondering ruimte aanwezig. Nader uitgewerkt betekent dit dat er in natuurgebieden geen plaats is voor jacht op trekkende wildsoorten en dat jacht op standwildsoorten in beginsel slechts plaatsvindt indien de navolgende belangen binnen en buiten het natuurgebied daartoe aanleiding geven:

- voorkoming van belangrijke schade aan vee, gewassen, bossen en bedrijfsmatige visserij
- bescherming van natuurwaarden
- bescherming van volksgezondheid en openbare veiligheid
- bescherming van waterkeringen
- veiligheid van het luchtverkeer

Tot standwild worden gerekend: edelhert, damhert, ree, moeflon, wild zwijn, haas, konijn, vos, fazant, patrijs, wilde eend, meerkoet, houtduif, zwarte kraai, ekster, kauw, vlaamse gaai, en verwilderde kat.

De volgende gebieden worden als natuurgebieden aangemerkt:

- gebieden die in het kader van de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen als Staatsnatuurmonument of als beschermd natuurmonument
- gebieden met de formele status van Nationaal Park
- gebieden die in het kader van de Conventie van Ramsar zijn aangemeld als watergebieden van internationale betekenis (wetland)
- gebieden die in het kader van de EG-Vogelrichtlijn zijn aangewezen als speciale beschermingszone
- grootschalige gebieden niet behorende tot één van de voorgaande categorieën, waarvan het beheer op basis

*Vlaamse Gaai
(foto: Mike
Weston).*

*Moeflon (foto:
Pieter Eibers).*

van in gebiedsvisies of anderszins formeel vastgelegde beheerdoelstellingen is gericht op een zo ongestoord mogelijk verloop van natuurlijke processen.

Op pagina 12, 13 en 14 worden de gebieden met name genoemd voor zover ze ons bekend zijn.

De bejaging van standwild in bovengenoemde natuurgebieden is slechts toegestaan wanneer bescherming van de vermelde belangen daartoe aanleiding geeft. Uitgangspunt is wel dat de jacht de functie van het terrein niet wezenlijk mag aantasten.

CRITERIA VOOR JACHT

Er zijn ook criteria opgesteld die een aanknopingspunt bieden voor de beoordeling van de noodzaak van bejaging:

- buiten het natuurgebied dienen redelijke bejagings- en verjagingsinspanningen te worden geleverd om de in het geding zijnde belangen te beschermen
- gebleken moet zijn dat de betreffende belangen onvoldoende kunnen worden beschermd indien uitsluitend verjaging en bejaging plaatsvindt buiten het natuurgebied
- bejaging en verjaging in het natuurgebied moeten een redelijke bijdrage kunnen leveren aan de bescherming van het belang.

Naar ons idee is het daarom een duidelijke zaak dat er in alle genoemde gebieden niet gejaagd zou moeten worden. De uitzonderingen die worden aangegeven, zoals belangrijke schade aan de commerciële landbouw of ernstige bedreiging van de openbare veiligheid moeten ook echt als uitzondering worden beschouwd. Aldus leek het erop of grote delen van het land dan toch werkelijk jachtvrij zouden worden. Niets is echter minder waar.

In een brief die wij in april 1994 ontvingen van het ministerie bleek dat er toch nog tal van uitzonderingen op deze regel mogelijk zijn. Er zijn in het verleden vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet (ex artikel 12) uitgegeven om in gebieden aangewezen als Staats- of beschermd natuurmonument toch te mogen jagen. Een aantal van deze vergunningen lopen nog. Daarnaast is in een aantal gebieden niet eens een vergunning nodig om te mogen jagen, want deze mogelijkheid is gewoon geregeld in de (toelichting bij de) beschikking waarmee het gebied is aangewezen. In andere gebieden is de jacht geregeld in een beheersplan (ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet). En tenslotte is bepaald dat er ook jacht kan plaatsvinden op basis van een ontheffing (ex artikel 16 van de Natuurbeschermingswet), mits de jacht niet schadelijk is voor de natuurwetenschappelijke betekenis?! En al deze lopende vergunningen blijven voorlopig gewoon van kracht.

Op basis van het voorgaande en met de verzekering van het ministerie dat het hier uitzonderingen betreft

zouden er toch nog gebieden moeten overblijven waarvoor het voorgaande niet geldt en die werkelijk jachtvrij zijn. Maar zelfs dit blijkt niet te kloppen zo werd ons in augustus van dit jaar duidelijk. Het ministerie van Landbouw heeft namelijk voor het Staatnatuurmonument 'Kop van Schouwen' een vergunning afgegeven om te jagen op fazant, konijn, ree en verwilderde kat en tevens op wilde eend door middel van een eendenkooi. Deze vergunning is geldig van 1 oktober 1994 tot 1 oktober 2000 en is afgegeven op verzoek van een Wildbeheereenheid met als argument dat de dieren die volgens deze vergunning bejaagd zouden mogen worden schade aan gewassen toebrengen, zowel binnen als buiten het natuurgebied. Aan de criteria, zoals hiervoor genoemd zijn, is echter niet voldaan. Zo is niet aangetoond dat schadebestrijding buiten het gebied onvoldoende bescherming biedt. Daarnaast werkt jacht in het gebied vaak averechts aangezien de reeën die bejaagd worden buiten het natuurgebied vluchten en vervolgens daar eventueel schade aan kunnen richten. Alles wijst erop dat deze vergunning is aangevraagd om toch lekker te kunnen jagen en het Wildbeheerplan is louter opgesteld om een vergunning aan te kunnen vragen.

OPROEP

De vergunning van de Kop van Schouwen staat niet op zichzelf. De oevers van het Schildmeer vallen onder de Natuurbeschermingswet vanwege het grote belang als broedgebied voor vele soorten rietvogels en als fourageer- en slaapplek voor ganzen en weidevogels. Het gebied is sinds de jaren '60 jachtvrij. Het Jachtfonds heloet echter vorig jaar om schade aan landbouwgewassen die geteeld werden in de buurt van jachtvrije reservaten niet meer te vergoeden. Dit betekende dat de eigenaar van deze oeverlanden, Staatsbosbeheer, voor de geleden schade zou worden aangeklaagd, wanneer in het natuurgebied niet zou worden geschoten. Het gevolg was dat het Jachtfonds indirect bepaalde dat er na 30 jaar weer op de overlanden geschoten werd. Daarnaast proberen overal in het land Wildbeheereenheden via hun wildbeheerplannen onder de strengere regels uit te komen en zij worden hier door het ministerie van Landbouw niet zelden voor beloond. Het laatste bericht is dat ook voor het Staats- en beschermd natuurgebied 'Manteling van Walcheren' een vergunning is verleend om te jagen op fazant, konijn, ree, damhert en verwilderde kat en tevens op wilde eend door middel van een eendenkooi. Een overzicht van de nu nog geldende vergunningen voor uitoefening van de jacht op basis van de Natuurbeschermingswet is tevens bijgevoegd.

Wij willen u vragen om in de genoemde natuurgebieden zo mogelijk eens te gaan kijken en te controleren of er werkelijk niet wordt gejaagd. Zoals uit het voorgaande blijkt is de kans dat er inderdaad niet gejaagd wordt vrij gering vanwege alle mogelijk uitzonderingen die gemaakt zijn en worden. Wij willen u deze lijst niet onthouden en verzoeken u bij ons te melden in welke

natuurgebieden er inderdaad wordt gejaagd. De politiek zal zich met deze informatie hopelijk dermate bekocht voelen dat bij de behandeling van de Flora- en faunawet rekening met deze praktijk zal worden gehouden.

Staats- of beschermde natuurmonumenten, wetlands en andere erkende natuurgebieden:

<i>Groningen</i>	<i>Ha.</i>
Lauwersmeer	2.350
Dollard	5.000
Kwelders noordkust Groningen	1.230
Oeverlanden Schildmeer	115
<i>Friesland</i>	<i>Ha.</i>
<i>Waddenzee (ook in Gr.)</i>	<i>150.000</i>
Delleburen	110
Stoenckherne	140
Tuskensleatten	200
Neerlands Reid	265
Kwelders noordkust Friesland	1.670
Noord-Friesland Buitendijks	5.500
Friese IJsselmeerkust	4.920
Boschplaat	4.400
Schiermonnikoog	5.400
Griend	100
De Boschplaat	
Alde Feanen	1.340
De Deelen	450
Friese IJsselmeerkust	
't Zwin	122
<i>Drenthe</i>	<i>Ha.</i>
Witterveld	465
Landgoed Overcingel	4
Meerstablok	66
Elzenbroek	3
Bargerveen	591
Dwingelderveld	3.600
Dwingelose & Kraloërheide	6.107
Oeverlanden Linge	64
<i>Overijssel</i>	<i>Ha.</i>
Junner- & Arriër Koeland	
Kievitsbloemterreinen	249
Hasselt/Zwolle	
Antjeskolk	4
Weldam	31
Snoeiijinksbeek	40
Engbertsdijksvenen	975
Karshoek	75
Heideterreinen op Twickel	190
Zwarte Meer (ook in Fr.)	1.650
Stekkenkamp	
De Weerribben	3.445
De Wieden	4.474
<i>Gelderland</i>	<i>Ha.</i>
Oeverlanden Aa, Angstel	
Mosterdveen	wet
Leemputten bij Staverden	65

Weide Oude Rijnstrangen	2
De Wildenborch	16
Het Bosket	34
De Oude Waal	182
Buitenplaats Vosbergen	33
Bronnenbos de Refter	4
Willinks Weust en Heksenbos	30
Oeverlanden langs de Linge	265
De Zumpe	24
Kil van Hurwenen	48
Terreinen Boswachterij Groesbeek	12
Bennekomse Meent	15
<i>Utrecht</i>	<i>Ha.</i>
Oeverlanden Winkel	
Kamerikse Nessen	12
Gein	
Botshol	256
Vechtpassen	wet
Vinkeveense Plassen	wet
Moerasterreinen langs de Bijleveld	8
De Blauwe Hel/De Hel	64
Schoolsteegbosjes	35
Moerasterreinen Loosdrecht	80
Groot Zandbrink	11
Eemmeer (ook in NH)	1.200
De Raaphof	13
Meeuwenkampje	8
<i>Flevoland</i>	<i>Ha.</i>
Toppad Urk	18
Staartweg Urk	6
Oostvaardersplassen	5.600
Lepelaarsplassen	350

<i>Noord-Holland</i>	<i>Ha.</i>	<i>Zuid-Holland</i>	<i>Ha.</i>
Duinen Den Helder-Callantsoog		Coepelduin	
Gooikust bij Naarden	80	Kustzone bij Voorne	wet
Polder Ceres	6	Zouweboezem	70
Huis te Manpad	20	Groote Gat	34
Hargergat	6	De Haak	60
Schorren van de Eendracht	970	Korendijksche Slikken	400
Oosteinderpoel	40	Blanke Slikken	254
Gooise Noordflank	85	Huys ten Donck	26
Limitische Heide	40	Rietgorzen en grasgorzen Quackgors	69
Tafelberg- en Blaricummerheide	170	Beninger Slikken	400
Bussumer- en Westerheide	400	Leenheren Buitengorzen	14
Zuiderheide en Laarderwasmeer	300	Kleiput in de Tiendgorzen	13
Hilversums Wasmeer	135	Rietgorzen en grasgorzen v.d. Westerse Laagjes	65
Duinen tussen Zandvoort-Aerdenhout	305	Rietgorzen en grasgorzen v.d. Oostersche Laagjes	35
Zuid-Kennemerland Zuid	610	Gorzen tussen Oostersche Laagjes	
Duinen van Velsen	90	en Haringvlietbrug	55
Nieuw Bussumerheide en Vliegheide	30	Oosterse Slobbegorzen	55
Franse Kampheide	35	Esscheplaat, Zeehondenplaat en Sasseplaa	265
Postiljonheide	40	Krammer-Volkerak (ook in N-Br en Z)	3.430
Heidebloem	25	Koekoekswaard	8
Heide achter Sportpark	20	Rietgorzen en grasgorzen tussen Stad aan 't	
Groeve Oostermeent	38	Haringvliet en Den Bommel	120
Korverskooi	51	Westplaat Buitengronden- en	
Oude Dijk van Waal en Burg	14	Meneersche Plaat	70
De Ven	45	's Lands Bekade Gorzen	130
Slingerduin	11	Hoogezandse Gorzen	40
Waterland Aeën en Dieën	320	Grasgorzen van de Griendweipolder	18
Waterland Varkensland	315	Grasgorzen tussen Den Bommel	
Ham en Crommenije	60	en de Hellegatsdam	70
Gooimeer	400	Harstenhoek	28
Kustzone Muiden	110	Noordrand Noordwijk	30
Zwanewater	573	Berkheide	998
Naardermeer	901	Boezems Kinderdijk	175
		Solleveld	350
		Westduinpark	230
		Niemandshoek	4
		Oude Dee en Breede Gooi	15
		Oeverlanden langs de Giessen	1
		Oeverlanden Braassemmermeer	32
		Smoutjesvlietlanden	16
		Ventjagersplaat ten noorden van de	
		Hellegatsdam	900
		Slijkplaat	380
		Geerpolderplas	35
		Nieuwkoopse Plassen	1.001
		Kwade Hoek	359
		<i>Zeeland</i>	<i>Ha.</i>
		delen Grevelingen	wet
		Kievittepolder	25
		Verdronken Zwarte Polder	120
		Schot van Waarde	100
		Verdronken Land van Saeftinghe	3.500
		Kop van Schouwen	2.218
		Manteling van Walcheren	750
		Kruisdijk	3
		Oosterschelde-binnendijks	580
		Oosterschelde-buitendijks	23.230
		Zoommeer/Eendracht	550
		De Biesbosch (ook N-Br.)	7.100

*Oostvaarders-
plassen (foto: Rob
Busser).*

<i>Noord-Brabant</i>	Ha.	Overzicht vigerende vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet voor de uitoefening van de jacht:	
Zwartven	232		
Landschotse Heide	65		
Dommelbeemden	13	<i>Zuid-Holland</i>	<i>Geldig tot</i>
Hildsvan	100	<i>Blanke Slikken</i>	<i>02-08-1997</i>
Kortenhoeff	1.500	Esscheplaat c.a. (1)	31-03-1997
Deurnse Peel (ook in L.)	26	Esscheplaat c.a. (2)	01-11-1996
Oeffelter Meent	1.860	Groote Gat	31-03-1997
Markiezaatsmeer-Zuid (ook in Z.)		De Haak	01-11-1998
Mispeleindse en Neterselse Heide met	900	Krammer-Volkerak (1)	01-10-1998
aangrenzende beekdalen Groot en Klein Meer	375	Quackgors	01-11-1998
Beuven	2	Westduinpark	01-01-1997
De Kavelen	6	West. & Oost. Laagjes	31-03-1997
Eendennest	5		
Kooibosje Terheijden		<i>Zeeland</i>	<i>Geldig tot</i>
		Krammer-Volkerak (2)	01-10-1998
<i>Limburg</i>	Ha.	Oosterschelde Binnen (1)	01-05-1997
Heideterreinen gemeente Bergen		Oosterschelde Binnen (2)	01-07-1996
Groeve Driessen		Oosterschelde Buiten (3)	31-03-1996
Hoge Fronten		Schor van Waarde	01-04-1996
Sint Pietersberg (noord)	192		
Sarsven en De Banen	113	Kop van Schouwen	01-10-2000
Meertensgroeve	5	Manteling van Walcheren	01-01-1997
Grasbroek	16		
Grauwveen	67	<i>Noord-Brabant</i>	<i>Geldig tot</i>
Groeve 't Rooth	38	Deurnse Peel (1)	01-10-1995
Kathagerbeemden	25	Groote Peel (1)	30-09-1995
Zelderse Driessen	53	Kortenhoeff	01-10-1998
Mariapeel	1.060	Krammer-Volkerak (3)	01-10-1998
De Groote Peel (ook in N-Br.)	1.340	Mispeleindse heide	30-09-1998
Rouwkuilen	56		
Meinweg	1.017	<i>Limburg</i>	<i>Geldig tot</i>
De Hamert	743	Deurnse Peel (2)	01-10-1995
		Groote Peel (2)	01-10-1995

Natuurgebied 'De Hamert' (foto: Pieter Eibers).

ZELFREGULATIE IN HET NATIONAAL PARK VELUWEZOOM

Houtduif (foto:
Bert Bos).

Natuurmonumenten houdt niet van plotselinge noch radicale veranderingen in haar terreinbeheer. Toch gaat men stapje voor stapje in de richting van een zo natuurlijk mogelijke beheervorm, waarbij een zelfregulerende levensgemeenschap moet ontstaan.

Dat is op de Veluwezoom begonnen met bosbeheer, waarbij steeds minder geplant en gekapt werd. Er wordt al jaren niet meer voor de opbrengst gekapt ('geooft'). Wel werd veel naaldhout en Amerikaanse eik verwijderd en er is nu een situatie ontstaan waarbij sprake is van natuurlijke verjonging, met veel loofhout, een struik- en kruidlaag en hier en daar open plekken. Die open plekken worden mede veroorzaakt en in stand gehouden door de grote grazers, die er de laatste jaren zijn uitgezet; Schotse hooglanders en (vooral op de hei en open vlakten) IJslandse paarden en Veluwe heideschappen. De Schotse hooglanders lopen er vanaf 1982 en het zijn er door natuurlijke aanwas nu ongeveer honderd. In beginsel wordt er geen beheer gevoerd, dat wil zeggen zieke en oude dieren gaan dood en de kadavers laat men liggen. Er zijn sedert 1982 twee sterfgevallen geweest, waarbij koe en kalf bij de bevalling dood gingen, naar later bleek. Wel wordt bij manifeste lijdensgevallen soms ingegrepen door het dier met de kogel te doden. Ook zijn in totaal bij drie dieren onder verdoving de hoeven gekapt die waren doorgegroeid, zodat het dier niet meer kon lopen. Verder laat men de kudde aan zichzelf over.

Het faunabeleid toont hetzelfde beeld; geen beheer maar zelfregulatie. De jachtrechten worden al jaren niet meer verhuurd en in eigen

beheer werd alleen nog op grote hoefdieren geschoten (herten, zwijnen, reeën) teneinde de natuurlijke bosverjonging een kans te geven. Andere dieren (kraaiachtigen, vossen, verwilderde katten, houtduiven, houtsnippen) worden geheel met rust gelaten en dat gaat prima. 'Geooft' wordt er door de mens niet meer en de predatoren mogen hun rol vervullen in het natuurlijk evenwicht.

Recentelijk is besloten ook niet meer op reeën te jagen; het is nergens voor nodig. Het verjongde en zich verjongende loofbos kan best tegen wat reeënvract en de stand reguleert zichzelf. Natuurmonumenten is tot dit landelijk reeënbeleid gekomen en vermoedelijk wordt het ook op andere grote terreinen in den lande doorgevoerd.

Op de Veluwezoom worden alleen nog herten en zwijnen geschoten, maar dan door de eigen jacht-opzieners en in een relatief korte periode (september/oktober), zodat de rust snel weerkeert en de overblijvende dieren van de schrik kunnen bekomen. Een deel van de geschoten dieren laat men in het veld achter om te dienen als voedsel voor aaseters en andere dieren en zo opgenomen te worden in de natuurlijke kringloop. Het effect is volgens de terreinbeheerders al te merken; de dieren zijn minder schuw en worden weer overdag gezien. Oude herten, die vaak geïsoleerd leven, laat men

in tegenstelling tot vroeger vanzelf doodgaan. Hun kadavers laat men liggen en worden soms niet eens door de mens gevonden. Men zou nog kunnen denken aan de mogelijkheid om niet elk jaar te schieten, maar eens in de twee of drie jaar, als het nodig is om tot aantalsbeperking over te gaan. Dat bevordert de rust nog meer.

Op zwijnen hoeft vanuit een bosbouwkundig oogpunt eigenlijk helemaal niet te worden geschoten. Ze beschadigen geen bomen of struiken en woelen de grond om, hetgeen alleen maar gunstig is. Ook volgens de terreinbeheerders zou men moeten aanvaarden dat de populatie-aantallen bij zwijnen van jaar tot jaar kan variëren (fluctueren) al naar gelang er veel of weinig voedsel in de herfst beschikbaar is in de vorm van eikels en beukennoten. Is daar weinig van, dan sterven die winter meer dieren, vooral jonge biggen, en -naar ervaring leert- worden de worpen in het volgend voorjaar kleiner. Ook dat zou bijdragen aan een meer natuurlijk wisselend beeld, in tegenstelling tot de huidige situatie, waarbij men kunstmatig en dus krampachtig de zwijnenstand op één bepaald peil wil houden.

In elk geval gaan op de Veluwezoom terrein- en faunabeheer steeds meer in de richting van een zo natuurlijk mogelijke levensgemeenschap, waarbij de mens niet meer oogst of ingrijpt, maar natuurlijke processen zijn gang laat gaan. Kritisch Faunabeheer is hier verheugd over.

A.J. Cnoop Koopmans

Op 21 april 'Duurzame wildbenutting' in Afrika

jl. werd in
Leiden een
seminar
gehouden
over duur-

SUSTAINABLE USE OF WILDLIFE'

zame wild-

Jan Bouterse

benutting in

Afrika, geor-

ganiseerd

door het

Centrum

voor Milieu-

kunde in

Leiden.

Ik ben naar

dat seminar

gegaan, om

te horen op

welke manier

men de pro-

blemen bij

het natuur-

beheer in

Afrika wil

aanpakken.

En die

problemen

zijn groot.

Het is duidelijk dat het oprichten van nationale parken en natuurreservaten geen garantie biedt dat de flora en fauna ter plekke ook beschermd wordt. Het blijkt erg moeilijk te zijn grotere beschermde gebieden afdoende te beheren en te controleren. Op veel plaatsen is sprake van goed georganiseerde stroperij (met name in verband met de hoorn van de zwarte neushoorn en de slagstanden van olifanten). Door de toenemende bevolkingsdruk blijft er steeds minder natuur over; olifanten op hun trek richten buiten de beschermde gebieden plaatselijk grote schade aan.

Een ander probleem is dat de lokale bevolking in veel gevallen (te) weinig betrokken is bij het beheer van natuurreservaten en nationale parken. Deze terreinen zijn vaak op bevel van bovenaf (door de regering van het land) ingericht, en verschaffen te weinig werkgelegenheid en ander financieel voordeel aan de mensen die in de buurt wonen.

Een onbekend fenomeen voor mij was dat 'ranching van vee' wereldwijd nauwelijks economisch interessant meer is. 'Ranching' is in feite extensieve veeweide in (half) natuurlijke terreinen. Er komt te weinig terug van het geïnvesteerde geld, veel veeboeren hebben geen opvolger.

Een en ander geldt niet alleen voor landen als de Verenigde Staten van Amerika en Nieuw-Zeeland, maar ook voor een land als Zimbabwe, dat bovendien het nadeel heeft dat de ecosystemen kwetsbaar zijn en soms te lijden hebben van langdurige droogte. Het voorgestelde alternatief is benutting van het plaatselijk aanwezige wild.

CAMPFIRE

In Zimbabwe is sinds de jaren tachtig het programma 'Campfire' in werking.

Het heeft een tweezijdig doel: ontwikkeling van het platteland op het laagste niveau, samen met duurzame wildbenutting. 'Campfire' is geen natuurbeschermingsprogramma, hoewel het in het verleden wel zo genoemd is. De filosofie achter het programma is dat (gereguleerde)

wildbenutting op het moment het meeste geld opbrengt en tegelijk een vorm van faunabescherming is. Een voorbeeld in het Omay-district in Zimbabwe; hier zijn twee regionale safari-gezelschappen actief. Zij hebben een contract met de dorpsbewoners en met de Campfire-organisatie. Zo worden afschotquota vastgesteld voor verschillende diersoorten; olifant 0.6%, leeuw en luipaard 6 tot 8%, etcetera, al naar gelang de jaarlijkse aanwas.

Waarom is de safari-jacht zo profijtelijk? Van de inkomsten komt 85% uit jachtcontracten, 3% wordt door niet-jagende toeristen binnengebracht.

Verkoop van vlees van de dieren brengt maar 9% op. In feite draait het Campfire-programma dus op de financiële bijdragen van jagers uit rijke landen (met name uit West- en Zuid-Europa, Noord- en Zuid-Amerika). Is dit een vorm van duurzaam beheer? Het lijkt me meer een vorm van neo-kolonialisme; rijke buitenlanders kunnen net als vroeger al jagend hun instincten botvieren.

Het lijkt me overigens waarschijnlijk dat er bij de (westerse) organisatoren van de jacht-safari's aardig wat geld blijft hangen, aanzienlijk meer dan er aan de lokale bevolking ten goede komt.

Wat betreft de ecologische consequenties van een en ander; men is natuurlijk niet gek, voor een volwassen mannetjesolifant moet een jager meer betalen dan voor een

Gewone & grévy zebra's
(foto: Gerrit van Tongeren).

Oost Afrikaanse spiesbokken
(foto: Gerrit van Tongeren).

exemplaar met minder uitstraling. Zo worden niet alleen de 'mooiste trofeeën' geschoten. Vooralsnog schijnen er geen grote verschuivingen in de populatieopbouw van de verschillende bejaagde soorten te zijn. Een probleem zou kunnen ontstaan wanneer de 'dure soorten' bevoordeeld zouden gaan worden boven oninteressante diersoorten. Een bijkomend voordeel van het Campfire-project is dat de lokale bevolking stroperij op de dieren goed aanpakt.

Op het seminar is verder onder andere gesproken over West-Afrika, waar de problemen anders zijn met de verdwijnende regenbossen waarin verschillende apensoorten leven. Het verhaal ging hier niet over duurzame benutting van wild, maar meer over problemen met de natuurbescherming. Bijvoorbeeld: Bij de apen is één soort min of meer zeldzaam te noemen, maar hiervan zijn vier ondersoorten elk sterk bedreigd! Verder zijn de ecologische samenhangen tussen flora en fauna nog grotendeels onbekend, bijvoorbeeld wat betreft de rol van de zaadverspreiding door dieren.

Over Kameroen was er een voordracht over conflicten tussen lokale bevolking en een nationaal park, vooral wat betreft de wildschade die door rondtrekkende olifanten werd veroorzaakt. De populatie van de olifanten groeit, niet alleen door natuurlijke aanwas, maar ook door immigratie van dieren uit Tsjaad (waar meer stroperij is, burgeroorlog heerst en de leefgebieden verbrokken zijn). Olifanten zijn echter ook zeer belangrijk voor het toerisme; uit onderzoek is gebleken dat 54% van de bezoekers van het Waza-nationaal park olifanten de meest aantrekkelijke dieren van het park vond. Momenteel zijn er echter problemen bij het beheer van het park; het aantal bezoekers is de afgelopen jaren steeds afgenomen zodat de opbrengsten zijn verminderd. Bezoekers van het park slapen bijna allemaal in een privé-hotel buiten het park en komen niet in de dorpen rondom het park. Het overnachtingsgeld komt zo niet ten goede aan het nationaal park, en nauwelijks aan de lokale bevolking.

Het is belangrijk dat de orde en rust rond het park verbeterd wordt, en dat de lokale bevolking meer betrokken raakt bij het beheer (en de opbrengsten) van het park. Dan is het ook makkelijker de stroperij aan te pakken en een oplossing te vinden voor de problemen rond de schade die door olifanten op hun jaarlijkse trek wordt aangericht.

VRAGEN

Ik bleef na afloop van het seminar met enkele vragen zitten. Over ethische aspecten van de jacht is niet of nauwelijks gesproken; dat dieren gejaagd en gedood mogen worden door rijke buitenlanders die daar hun (dure) hobby willen uitoefenen. Als zij hun geld in Afrika achter willen laten, prima, maar dat kan toch ook op een andere manier? Aan de andere kant moeten we bedenken dat men in veel landen in Afrika geen keus heeft. Natuurbeheer kost geld, het is al mooi wanneer de nationale parken dankzij het toerisme het hoofd boven water kunnen houden.

Natuurbeheer met behoud van de fauna buiten de nationale parken is misschien -op dit moment- alleen mogelijk in de vorm van goed begeleide safari-jacht, zoals in het Campfire-programma in Zimbabwe. De opzet is vanuit een bepaalde optiek niet slecht; de bevolking raakt op een positieve en democratische manier betrokken en verantwoordelijk voor de omringende natuur.

Hierbij moet overigens wel bedacht worden dat de safari-jacht maar in enkele gevallen een werkelijk substantiële bijdrage voor de voedselvoorziening voor de lokale bevolking genoemd kan worden. Alleen wanneer bijvoorbeeld een olifant vlakbij een dorp geschoten wordt kan de bevolking mee profiteren van het buitenkansje. Olifantenvlees (vooral de slurf) schijnt hogelijk gewaardeerd te worden. In alle andere gevallen zijn de kosten van het conserveren en transporteren van het vlees zo hoog dat het veel voordeliger is om bijvoorbeeld vlees uit het buitenland te importeren.

Ik ben niet in alle opzichten gelukkig met de hierboven geschetste ontwikkelingen, en dat niet alleen om de ethische redenen. Beseft moet worden dat de toekomst van zo'n project sterk afhankelijk is van wat rijke buitenlanders wensen uit te geven voor hun hobby. Wanneer meer landen op het idee komen dergelijke programma's te organiseren, zullen de prijzen dalen en ligt Campfire zo op zijn gat, vrees ik.

Veel problemen in Afrika hangen samen met de grote bevolkingsdruk op de natuurlijke reserves. Mensen moeten te eten hebben en dat geeft conflicten met de levensruimte voor wilde planten en dieren. Ik kan het alleen maar constateren. Na wat wij West-Europeanen in de kolonisatietijd in Afrika hebben aangericht durf ik nauwelijks met een ethisch vingertje naar Afrika te wijzen, zo van: 'Dat mogen jullie niet, en dat zouden jullie wel moeten doen'.

Ik word in feite nog het meest ziek van wat er hier in Europa gebeurt; als ik de advertenties lees van organisaties die in bepaalde tijdschriften safari-jachtreizen aanbieden. Ik heb de sterke indruk gekregen dat die organisaties er aanzienlijk meer aan verdienen dan de Afrikanen zelf. En gaan die mensen die zo graag olifanten en leeuwen willen gaan jagen uit menslievendheid naar Afrika, of om de betrokkenheid met de natuurbescherming aldaar?

NASCHRIFT

Net na het schrijven van het voorafgaande las ik in de NRC-Handelsblad van 20 juli jl. een artikel in de wetenschapsbijlage over 'game ranching' in Kenia. Een zekere David Hopcraft wordt aan het woord gelaten, achterkleinzoon van een emigrant die onderweg van Engeland naar Australië in Oost-Afrika is blijven steken. Teneur van zijn verhaal; vroeger was de natuur in Kenia veel groener, tot het moment dat westerse koeien werden geïntroduceerd. Die hebben meer vocht nodig, hebben zure en natte uitwerpselen, en eten bovendien selectief één- en tweejarige grassen, die zich daarna niet meer uitzaaien. Gevolg: Het hele land ziet er dor en geel uit, de bovenste grondlaag verdicht zich, na een regenbui wordt het water niet meer opgenomen maar spoelt oppervlakkig weg. Remedie; ga werken met inheemse (wilde) dieren: 'Game ranching'. Voordelen: Vlees en huiden van deze dieren als gazellen, zebra's etcetera leveren aanzienlijk meer op dan de dito produkten van gewone koeien, bovendien hebben de inheemse soorten een natuurlijke weerstand ten opzichte van verschillende door insecten overgebrachte ziekten. Op ruim 3200 hectare grond leven nu twintigduizend exemplaren van vijftien zeldzame diersoorten. Leeuwen, luipaarden en poema's mogen vrij rondlopen, wat die wegroven is maar een klein percen-

tage van het totaal. Bovendien houden zij de wildstand gezond, doordat zij de zwakkere exemplaren wegvangen.

Hopcraft geeft een sneer in de richting van natuurbeschermers; die willen overal een hek omheen zetten. 'Conserveren is gebruiken en managen', zo zegt hij, en lijkt zich daarmee op dezelfde lijn te plaatsen als jagers in Nederland die beweren dat dankzij hun geweren de wildstand tegen uitsterven behoed wordt.

Hopcraft heeft aardige neveninkomsten aan toeristen en jagers, en mede door zijn succes (hij is vanaf 1977 actief) zijn er in Tanzania, Zambia, Malawi en Botswana nu zo'n vijftig vergelijkbare projecten opgezet. Aan het einde van het artikel wordt nog de vraag gesteld of dan de markt niet overvoerd wordt, de prijzen en de inkomsten dalen en dat er misschien dezelfde problemen ontstaan als bij de klassieke veeteelt. In het artikel wordt verder niet ingegaan op een ander alternatief namelijk dat de inheemse bevolking op een of andere manier doorgaat met het extensief houden van de ouderwetse inheemse huisdierassen. Zoals het nu gaat met game ranching ligt de nadruk op exclusiviteit en het extra geld dat de jagers binnenbrengen (daarover wordt in het artikel geen woord vuilgemaakt). Ik ben bang dat een dergelijke manier van landgebruik hoogstens op een enkele plaats rendabel blijft en dat het aan de voedselvoorziening van Afrika nauwelijks een bijdrage levert.

Tenslotte: De bescherming van de natuur wordt afhankelijk gemaakt van het slagen van een economisch project. Het is een gewetensvraag, mag (of moet!) natuurbeheer wat opbrengen, of mag het wat kosten. Moet het werkelijk zo zijn dat mensen die er een financieel belang bij hebben in feite bepalen hoe de natuur beheerd en beschermd moet worden?

*Gestreepte gnoe
(foto: Gerrit van Tongeren).*

Dr. Rimmert van der Kooij, orthopedagoog aan de Rijksuniversiteit van Groningen, houdt van aanpakken. Als hij een nest met jonge vossen aantreft in zijn jachtveld, roeit hij dat meedogenloos uit. En als daarover bericht wordt, zoals in de vorige Argus, neemt Van der Kooij een advocaat in de arm om een schadevergoeding te eisen van fl. 5000,-, wegens 'schending van zijn auteursrechten door openbaarmaking van zijn pseudoniem'.

Vanzelfsprekend zwicht Stichting Kritisch Faunabeheer niet voor dergelijke intimidatie, zoals inmiddels is overgebracht aan het door Rimmert ingeschakelde advocatenkantoor Yspeert & Van Houtum te Groningen. Mr. E.C. Yspeert is voorzitter van de Stichting Tuchtrect Jacht en Wildbeheer. Maar dit soort voorvallen maakt wel nieuwsgierig naar de persoon van Rimmert. Wat vertelt deze columnist van de Nederlandse Jager over zichzelf? Een onthullend portret van Rimmert, samengesteld door één van onze speciale verslaggevers, die zich voor deze gelegenheid naar oud jagersgebruik van een heus pseudoniem bediende. Lees het relaas van 'Weidmansbijl'.

RIMMERT ZOALS RIMMERT DENKT DAT RIMMERT IS

DE COLUMNS VAN RIMMERT

Lezers van het blad de Nederlandse Jager kennen Rimmert als een openhartig verteller. Over zijn jachtveld, zijn werk, zijn vakanties, zijn reizen voor de universiteit, zijn jachtvrienden, zijn tegenstanders, zijn gezin, zijn wereldbeschouwing en zijn kijk op dieren. En dat levert een interessant beeld op. Niet omdat Rimmert ons als privé persoon zo boeit of omdat wij - zoals Rimmert veronderstelt in een brief aan SKF - op de man zouden willen spelen. Wat het beeld uit de columns van Rimmert belangwekkend maakt is het feit dat daaruit duidelijk naar voren komt hoe geciviliseerde burgers die vooraanstaande maat-

schappelijke posities bekleden, in hun vrije tijd gepassioneerd kunnen moorden in de dierenwereld. Wat drijft hen en hoe legitimeren ze hun struikroversij? Dit portret zal daar niet het antwoord op kunnen leveren, maar kan bijdragen aan een betere beeldvorming. Wellicht kan zelfs Rimmert er zijn voordeel mee doen. Tegen zijn studenten laat hij zich wel eens ontvallen: *'Ik vind het niet zo erg als je een ander eens bedondert, maar wees in het gesprek met jezelf altijd eerlijk'*. Volgens Rimmert heb je tijd en rust nodig voor de dialoog met jezelf. En komt hij daar onvoldoende aan toe dan krijgt hij van vrouw, vriend of collega wel de vingerwijzing zich veldwaarts te begeven.

VELDKENMERKEN VAN RIMMERT

Voor een goede herkenning kunnen foto's nuttige diensten bewijzen. Maar het valt te betwijfelen of de redactie van de Nederlandse Jager ons toestemming zou geven de spaarzame foto's van Rimmert, die ze publiceerde, in Argus te plaatsen. Daarom zullen wij het moeten doen met Rimmert's geschreven zelfportret. Het weinige dat Rimmert over zijn uiterlijk vertelt leert ons dat er andere zaken zijn waar hij liever en met meer enthousiasme over verhaalt. Wij lezen dat Rimmert met zijn 'ronde kop met hoed' zover boven een talud uitsteekt dat hij zich de woede van de jagermeester

op de hals haalt. *'Ik had met mijn kaaskop (40+ was vroeger mijn scheldnaam) lager te blijven.'* Verder vertelt Rimmert lange benen te hebben die behoorlijk stram zijn. Zo beschrijft hij een ontmoeting met duizenden rendieren tijdens het langlaufen in Noorwegen. *'Samen hebben we ze tijden lang gade geslagen, voordat we de reactie wilden zien op een luid geïmiteerd hondengeblaf. Zogoed mijn stramme benen het konden verdragen ben ik vervolgens met een gang naar beneden geskied en deelde de kudde, beesten op hoogstens 10 meter afstand en in galop met hun paardachtige poten, de geweien omhoog, de nekken gestrekt.'* Zelfs zonder geweer blijkt Rimmert het verstoren van de natuur niet te kunnen laten.

RIMMERT EN ZIJN PROOIDIEREN

Hoewel de verlanglijst van dieren die Rimmert graag voor de loop krijgt een lange is, moeten vooral vossen beducht voor hem zijn. Rimmert ziet ze als concurrenten en die duldt hij nauwelijks in zijn jachtgebied. *'We schieten nu al driejaar lang geen hazen in het compagniesterveld en toch zie je ze heel erg mondjesmaat terugkeren. Mijn maat Harm heeft er een duidelijke verklaring voor: Reintje. Daarom besloten we drie jaar geleden een vossenval te bouwen... Henk, de zoon van de boer in*

het veld, zorgde regelmatig voor vernieuwing van het aas. Een jongeling die het jagen in het bloed heeft en met grote precisie, wanneer we het hem stiekem gunden, een haan naar beneden haalde. Wat is passie toch een heerlijkheid!' Vervolgens moet Rimmert toegeven dat het vangen van vijf vossen in drie jaar niet duidt op een 'overlopen veld'.

Maar dat maakt voor Rimmert en zijn vrienden nauwelijks uit. Van een vos breng je de populatie niet in kaart, vossen schiet je, zonder pardon! Zoals onlangs tijdens de eendenjacht. *'Opeens, een roestbruine schicht op snelheid. Razendsnel dacht ik: maar zo'n hond hoort niet bij ons. Reintje werd achternagezeten door Rühcke (de hond, red.). Bij het eerste schot ging hij onderuit. De andere gast trof ook... Onder in de sloot had Rühcke Reintje vakkundig vast. Ze liet niet los en wachtte geduldig het einde af. Ik heb ze nog nooit zo fanatiek gezien. De ogen spuwden vuur. Toen Reintje de geest gegeven had trok ze uit alle macht de vos boven op de wal.'*

Of één van de andere keren. *'Geheel onverwacht schrokken we op door een lange staart die door de bieten zwipte. "Vos" was de kreet. Reintje was wel op 45 meter. Het leek even oorlog. De*

Lezerspubliek van Rimmert (foto: Jan van Dieren).

schoten heb ik niet geteld, maar hij tilde z'n staart maar een keer extra hoog op... Reintje gromde en blies en hield op die manier de hond van het lijf. Ik schreeuwde naar Jan: "Nait te dicht bi schaiten." Het was een rekel.' Soms ook blijken de aanslagen op het leven van Reintje niet dodelijk maar slechts zwaar verwondend. Zoals Rimmert's jachtmaat Henny die tijdens een zoekjacht op ruim 40 meter oog in oog stond met een vos. *'Hijgierde het oet, toen ik schoot.'* Maar de honden konden niets sporen in het droge riet en keerden na eindeloze aanmoedigingen onverrichter zake terug.

Rimmert's vossenhaar komt tot een walgelijk hoogtepunt tijdens zijn vakantie in Noorwegen. Rimmert ergert zich aan het feit dat er dieren bij zijn vuilniszak zijn geweest en hij de rotzooi op moet ruimen. *'Op een late namiddag zag ik een beest wegflitsen onder de bessenstruiken in de tuin. Ik ging op onderzoek uit en zag een bruine vacht de weg overgaan naar de rivier. Onder de struiken op de oever zag ik Reintje, een jong misschien vier maanden oud. Hij of zij bleef roerloos staan. Ik pakte vertwijfeld een steen en gooide. Ik trof wel, maar hoogstens was het gevolg een blauwe rib.'* Vervolgens vertelt Rimmert hoe hij van een Noorse boer een oud geweer van rond de eeuwwisseling leent en 's nachts de wacht houdt bij een spekszwaard. *'Ik veronderstelde dat Reintje ondanks zijn blauwe ribbekastje wel weer terug zou komen. In gedachten was ik al zover geweest dat hij bevroren zou worden en thuis opgestopt zou worden en op de schoorsteen zou staan als één van mijn Noorse makkers.'* Uiteindelijk komt er slechts een ekster op de zwaard af.

'Ik was te verbouwereerd om een patroon eraan te offeren en Reintje heb ik de resterende veertien dagen niet meer teruggezien.'

Overigens rept Rimmert met zekere regelmaat van 'mislukkingen' waarvan dieren de dupe worden. Zoals de keer dat zijn hond achter een onbeschoten haas aangaat en de keer dat Rimmert in Oost-Duitsland (de hemel van de jacht) een wild zwijn met hagel beschoot, maar het aangeschoten dier niet teruggevonden wordt. Of zoals die keer op reeënjacht. *'Ik dacht ook: hij komt te vroeg meteen de eerste avond al een bok schieten is eigenlijk je eigen jacht*

vermelen.' De volgende dag begeeft Rimmert zich opnieuw naar de hoogzit, dichtbij de Duitse grens, toonbeeld van zogenaamde kantjesjacht. *'Flak bi, doar stait aine. De bok bekommerde zich weinig om zijn omgeving, nam niet vaak lucht en voor de wind keutelde hij de grens langs. Het was een tweejarige, redelijk in het vel, een gaffel, maar wat breed op... Henny was nog niet zo schietgraag. Ik vond dat ik de prop erin moest houden, ieder op z'n beurt. En voor je beurt gaan telt zwaar in Oost-Groningen. Ik moest opjatten; kennelijk bestond bij ons beiden hetzelfde gevoel; een goed afschot, maar het is pas de tweede avond. Nog onverwacht klonk het schot. De bok sprong af, tekende niet en ging met sprongen door de al hoog reikende rogge. We waren al gauw op de plaats waar hij gestaan had. Elk van ons telde 160 meter. Het gewone spoor hield op; hij moest verschrikkelijk geschrokken zijn want we vonden twee diepe hoefafdrukken. Ondanks intensieve nazoek geen zweet (bloed, red.) geen haar. Volgende keer dan maar weer!'*

RIMMERT EN DE UNIVERSITEIT

Hoewel Rimmert zich boos maakt over het feit dat SKF zijn 'pseudo-niemi' onthult zou hebben, deed hij dat zelf al op 18 oktober 1993, als bestuurslid van de WBE Reiderland, in een opinieartikel in de Drents Groningse Pers dat eerder door NRC geweigerd was. Rimmert ondertekende dat artikel met dr. R. van der Kooij, universitair hoofddocent aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ook in zijn columns komt de Universiteit met grote regelmaat aan bod. *'Een regengordijn trok voor de Martintoren langs, die ik vanuit mijn kamer op het instituut dagelijks kan aanschouwen als herder over Stad en Ommeland. Mijn humeur werd er niet beter op en Rûchke, de hond, zuchtte onder het bureau. Met een saffie koop ik de conciërge om, zodat hij de andere kant uitkijkt wanneer ik met de hond het instituut binnenglip.'* Rimmert gebruikt de Universiteit sowieso graag als uitvalsbasis voor de beoefening van zijn bloeddorstige hobby. *'Ik bracht mijn hoogste baas soms rond kerst een haas uit erkentelijkheid voor het accepteren van plotselinge afwezigheid, vanwege verplichtingen in het revier. Hij was een rasechte Amster-*

dammer, nog niet zo langgeleden neergestreken in het Groningse... Mijn baas wist net als in zijn werk van wanten en stroopte de mouwen op om op het achterbalkon te assisteren bij het villen.' Verder verhaalt Rimmert met graagte over zijn werkbezoeken aan onder meer New York, Los Angeles, Parijs, Kiel, Las Vegas en wat die betekenen voor de zelfintegriteit van de jager. Na een werkweek aan de Universiteit van Rostock, stopt Rimmert op tijd met zijn college om vroeg te kunnen arriveren in een nabijgelegen jacht-gebied voor de jacht op herten.

Rimmert wendt zijn universitaire status niet alleen aan om de jacht te kunnen bedrijven, hij koketteert er ook maar al te graag mee. Bijvoorbeeld als hij zegt: *"Als sociale wetenschapsbeoefenaar weet ik dat helaas een groep mensen in onze samenleving niet serieus genomen kan worden in doen en laten. Wanneer echter de (quasi-) intelligentia zich organiseert in een*

stichting en publiekelijk de boer opgaat met de slogan 'Dood geen dier voor plezier', dan dient dat tot scherping van de eigen geest, tot intensivering van het zelfgesprek... Plezier beleven aan de dood en ellende van de ander wordt in de psychologie en psychiatrie gezien als een ernstige afwijking; er is dan sprake van sadisme. De sadist beleeft lust aan de pijn, ellende en het verdriet van de ander. Er is eigenlijk niets infamers dan een ander gevoelens toe te schrijven die hij absoluut niet heeft.'

RIMMERT EN DE OPPOSITIE

Rimmert heeft weinig op met wat hij noemt de 'anti-jacht allochtonen'. In zijn columns duiken steevast karikaturen op. *'Opeens kwam een vent met twee doberman pinchers voor ons op de boswal af... Ik wist niet dat het een gehandicapte anti-jachtman was... Hij naderde snel en schreeuwde woedend:*

“Julie mogen hier niet jagen, het bos is niet verhuurd.” Hij werd handtastelijk, maar met Henny als bodyguard wist ik mij beschermd. Hij droop af, waarschijnlijk om mijn aangeschoten haan te zoeken.’ Of: ‘Over dezelfde stoppel als waar we met de auto langs gereden waren kwam een ruiter dichtbij. De man zat op een klein paard als Dik Trom deed. We liepen op hem toe en dwongen hem tot stoppen... “Wat wost dou hier? Ik ried met peerd oak nait bi dij in tune, wel?” De man stotterde en was boos en maakte nog een opmerking over het jagen in de buurt van huizen... Henny vertelde dat het ‘import’ was en dat ze hem vanwege zijn baard ‘Mozes’ noemden.’ Het was echter wel duidelijk dat in toenemende mate ‘de import uit het westen’ zich niet hield aan de spelregels van de Oostgroningse samenleving ... ‘De plaag van de anti-jacht import in Oost-Groningen wordt steeds groter. Mensen uit de stad strijken er neer en gedragen zich als betweters in de plattelandscultuur.’ Of over de alleenstaande vrouw die ‘uit het westen van het land kwam en met een groot aantal snelle honden was neergestreken in een vrijstaand huis midden in Henny’s revier.’ De vrouw had aangifte gedaan van een ree dat onreglementair geschoten zou zijn. Henny en Rimmert worden verdacht door de politie. ‘De valse aangifte van “Hendrik” en “de juffrouw” vormde aanleiding tot fantasieën om van de hoogzit af eens door de nok van het dak te schieten...’

Rimmert beperkt zich in zijn columns tot fantaseren maar geeft een aardige illustratie van de wijze waarop jagers hun vuurgevaarlijke terreur uit kunnen oefenen op natuurminnende buurtbewoners. Maar dat kunnen dan ook ‘staatsgevaarlijke elementen’ zijn, zoals blijkt uit het volgende fragment: ‘Ik wordt nog narriger en ga terug in mijn herinnering naar de zeventiger jaren. Ik raak opgewonden, omdat ik me opeens realiseer dat de beweging tegen de jacht gepaard ging met de oprichting van verschillende ‘Komitees’, die tegen van alles en nog wat waren. Het was een vorm van Marxistische exploitatie van alle krachten die bestaande maatschappelijke organisaties en structuren trachten aan te tasten, met name die, die een uiting waren van een lange, burgerlijke traditie. De dikwijls door de studenten in het buitenland aangeleerde strategie

bestond uit het volgende principe; men kiese het liefst een kleine groep als doelwit, die als exponent van de bourgeoisie gezien kan worden en men brake zoveel mogelijk beschuldigingen uit, die niet met argumenten onderbouwd hoeven worden.’

RIMMERT THUIS

Rimmert laat niet achterwege ons ook een blik te gunnen achter zijn voordeur. Zo klaagt hij over zijn vrijwel lege vriezer, kort voor de kerst doordat je ‘zo verschrikkelijk weinig fazanten zag’. ‘We zouden er nog iets aan doen vandaag.’ Een beter beeld van plezierjacht is nauwelijks denkbaar. Verder vertelt Rimmert in ‘92 over de wijze waarop hij zijn vijfjarig zontje Rinse opvoedt als jager.

‘Vanuit mijn vak als sociale wetenschapper wist ik dat de kindervragen in de stad soms zijn: “Groeit het brood aan de boom, mama?” “In welke fabriek maken ze biefstuk, papa?” Geboorte en dood zijn existentiële ogenblikken, die zich onttrekken aan het gezicht van een stadskind.’

‘Rinse keutelde al bij mij om, toen hij drie jaar was en ik achter in de garage aan het fazanten plukken was. “Ik vind fazant lekkerder dan haas”, had Rinse algauw ontdekt, maar hij at ze wel beide met grote graagte.’ En even verderop. ‘Hij wist al dat een kopschot een betere garantie voor een goede bout was dan kapotte achterlopers... Er zijn heel wat vooroordelen vanuit het perspectief van de volwassene over de draagkracht van het kinderlijk begrijpen en het verwerken van existentiële ervaringen... Het geleuter van collega’s, die tegen oorlogsspeelgoed zijn, is het gevolg van bewustzijnsvernauwingen. Ze menen dat fictie en werkelijkheid door kinderen niet uit elkaar gehouden kunnen worden.’

Rimmert geeft ons verderop een letterlijk kijkje in zijn keuken wanneer vrouw en zoon ter kerke zijn en hij een reeënkop uitkookt. ‘Het afkoken veroorzaakte ondanks ventilator en open bijkeukendeur altijd veel stank. Een preek duurt natuurlijk niet lang genoeg om de kop schoon te koken. Bijna was Leiden in last toen mijn vrouw de stank bespeurde. Rinse redde de situatie: “Hij is al bijna klaar, mama.” Maar dat Rimmert’s passie de relatie met zijn vrouw niet immer ten goede komt blijkt uit de onderkoelde

manier waarop zij hem vraagt ‘of er ook telefoon in Oost-Groningen bestaat door middel waarvan gemeld zou kunnen worden dat we lichtelijk verlaat waren’. Of die keer dat Rimmert een 9 kilo wegende moedervos in de keuken op plastic uitspreidt. ‘Ze was kletsnat. Met de föhn probeerde ik het beest droog te blazen. Na een halfuur was nog geen resultaat zichtbaar. Mijn vrouw vroeg zich af, waarom ik me zo druk maakte. Toen ik sprak van een bontje voor haar ging de koude douche open. “Jij gaat toch nooit naar concert, toneel of theater met me.” Het was niet verwijtend, wel duidelijk constaterend. “Jouw levenstoneel ligt in Oost-Groningen”, zei ze. “Zet hem op en we geven Reintje een goede plaats in huis of maak er een bontmuts van.” Aldus zal geschieden.’

Tot zover onze bloemlezing die de contouren aanzet van een zelfportret. Dit is het soort mensen, waarin de politiek nog steeds vertrouwen lijkt te hebben en aan wie in WBE-verbanden het heersen over leven en dood gedelegeerd is. Wellicht kan het u inspireren om met extra inzet aan het werk te gaan voor een betere Flora- en faunawet, die niet de belangen van de Rimmerts beschermt, maar die van miljoenen in het wild levende dieren. En die leidt tot afschaffing van de zogenaamde Rimmert-methode, het vermoorden van weerloze babyvosjes zoals beschreven in de vorige Argus.

BRONNEN UIT DE

NEDERLANDSE JAGER

1988 nummer 20

1990 de nummers 6, 7, 12 en 19

1991 de nummers 1, 23 en 24

1992 de nummers 1, 12, 13, 15, 18, 19 en 24

1993 nummer 7

1994 de nummers 2, 3, 13 en 24

RECTIFICATIE

In het vorige nummer van Argus spraken wij abusievelijk over prof. dr. Rimmert van der Kooij. Wij blijken hem daarmee te hoog te hebben ingeschaald in de universitaire rangen. Dr. Rimmert van der Kooij is universitair hoofddocent. Onze oprechte excuses voor deze fout!

ARGUS IS EEN KWARTAALTIJDSCHRIFT VAN DE STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

